

XÃ HỘI HỌC VỚI BẢO TRỢ XÃ HỘI

HUỲNH ĐẮC DƯƠNG

Thứ trưởng Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội

NHÀ nước và nhân dân ta hiện đang chăm lo đời sống cho thương binh, bệnh binh gia đình liệt sỹ, người và gia đình có công với cách mạng, người về hưu, mất sức lao động, tai nạn lao động gây ra thương tật, người già cả cô đơn, người tàn tật vì rủi ro và bẩm sinh không có khả năng tự lao động nuôi sống mình hoàn toàn, trẻ mồ côi, nhân dân bị khó khăn do thiên tai và địch họa, một phần đối tượng cần phải cải hóa (ở các tỉnh phía Nam). Số lượng này chiếm khoảng gần 10% dân số và đang do ngành thương binh và xã hội quản lý.

Xét về góc độ xã hội học, đây là những nhóm xã hội khác những người bình thường. Trong cơ cấu xã hội, các nhóm xã hội này khác nhau về cấu tạo tỷ lệ và đội phân bố địa bàn sống, về sự tăng trưởng số lượng trong sự vận động và phát triển xã hội, về những nhu cầu, nguyện vọng và lợi ích trong cuộc sống. Nhà nước và xã hội xã hội chủ nghĩa có những chính sách, chế độ nhằm đảm bảo đời sống cho họ. Các chính sách bảo trợ cho đối tượng hưởng bảo trợ xã hội, thương binh xã hội nằm trong chính sách xã hội chung của Nhà nước xã hội chủ nghĩa, đó là : ((Các biện pháp và phương pháp của Đảng của giai cấp công nhân và của Nhà nước xã hội chủ nghĩa, của các liên hiệp công đoàn, của các đảng phái chính trị, các tổ chức chính trị nhằm tiếp tục xây dựng các quan hệ xã hội... phục vụ cho những yêu cầu và lợi ích của giai cấp công nhân, giai cấp nông dân tập thể, trí thức và những người lao động khác)) (1).

Chính sách xã hội bảo trợ xã hội – thương binh xã hội là hệ thống các phương sách của Nhà nước và xã hội nhằm đảm bảo đời sống cho các đối tượng nói trên.

Các chính sách này nhằm :

- Hoàn thiện sự đảm bảo xã hội từng bước một với mức độ cho phép đáp ứng nhu cầu cơ bản và tối thiểu cho các thành viên của xã hội, ổn định điều kiện sống cho

họ, để tạo điều kiện kinh tế, xã hội, dịch vụ, văn hóa và tinh thần cho họ phát triển bình đẳng như một công dân trong xã hội.

- Ngày một nâng cao mức sống vật chất và văn hóa cho các đối tượng thương binh xã hội cùng với cộng đồng xã hội.
- Thúc đẩy sự nhích lại gần nhau giữa các nhóm xã hội – thương binh xã hội với các nhóm xã hội khác về vai trò và vị trí trong xã hội trên các biện pháp kinh tế, xã hội, chính trị, tinh thần.
- Phát huy tính tích cực của các nhóm xã hội được bảo trợ đối với đời sống xã hội trên cơ sở đảm bảo quyền và nghĩa vụ công dân trong xã hội.

Để đạt được các yêu cầu của chính sách xã hội bảo trợ xã hội – thương binh xã hội, cơ quan công tác bảo trợ xã hội – thương binh và xã hội phải đảm đương được vai trò của mình trong thực tiễn.

- Làm người đại diện cho thể chế Nhà nước và xã hội chủ nghĩa trong việc giải quyết các công việc về bảo trợ xã hội. Phối hợp với các cơ quan chức năng khác của Nhà nước và các tổ chức xã hội để giải quyết bảo trợ xã hội
- Làm tham mưu, cố vấn cho các cấp ủy Đảng và chính quyền về tổ chức hoạt động bảo trợ xã hội.
- Làm người trung gian, cố vấn cho xã hội với các đối tượng cần được giúp đỡ trong việc thực hiện các quyền lợi, chính sách, chế độ bảo trợ xã hội đối với đối tượng và giữ vững sự nghiêm túc của các chính sách xã hội bảo trợ.
- Làm người đại diện cho các đối tượng được hưởng chính sách bảo trợ xã hội trong việc tìm kiếm các giải pháp tốt nhất cho công tác xã hội bảo trợ họ.

Cơ quan Nhà nước, cơ quan bảo trợ xã hội và các tổ chức xã hội muốn thực hiện được vai trò của mình cần có hệ thống nhân viên, cán bộ bảo trợ xã hội. Các nhân viên này đóng vai trò tích cực trong việc :

- Làm cố vấn cho cơ quan bảo trợ xã hội với các tổ chức xã hội và cơ quan chức năng khác của Nhà nước trong việc chăm lo các đối tượng. Làm cố vấn cho cả cơ quan bảo trợ xã hội với các đối tượng cần được chăm sóc và giúp đỡ.
- Làm người hướng dẫn, giáo dục và giúp đỡ cho các đối tượng kiếm tìm được giải pháp và chỗ đứng của mình trong đời sống xã hội.
- Là người biết khai thác, biết kết hợp các tài nguyên bên ngoài của xã hội với tài sản bên trong của các đối tượng nhằm giúp cho đối tượng đứng vững mà phát huy

vai trò của mình trong cuộc sống. Nói đến tài nguyên bên ngoài của xã hội, cần được hiểu biết đầy đủ là các yếu tố kinh tế, xã hội, chính trị, văn hóa và tinh thần... Tài sản bên trong của mỗi cá nhân là vốn liếng, kỹ thuật, tiềm lực lao động... của đối tượng.

Qua đó cơ quan bảo trợ xã hội và cán bộ, nhân viên bảo trợ đã đem tình nhân ái xã hội chủ nghĩa tới mọi người cần được xã hội bảo trợ.

Xã hội học với tư cách là khoa học mũi nhọn, nắm bắt thực tiễn và tham gia vào việc giải quyết thực

tiễn xã hội thông qua các phương pháp, kỹ thuật tiếp cận xã hội riêng của mình, đó là điều tra xã hội, nghiên cứu thực nghiệm xã hội. Vì vậy, xã hội học sẽ tiếp cận với công tác bảo trợ xã hội thông qua điều tra xã hội :

- Hoàn cảnh các nhóm bảo trợ xã hội người về hưu, thương binh, gia đình liệt sĩ...
- Tác dụng của các chính sách, chế độ và phương tiện để bảo trợ xã hội cho các đối tượng là những nhóm xã hội được bảo trợ của xã hội nói riêng và với toàn xã hội nói chung.
- Vai trò và hiệu quả về tổ chức hoạt động bảo trợ xã hội của các cơ quan bảo trợ xã hội, các tổ chức xã hội và nhân viên, phong trào xã hội bảo trợ.

Từ đó, kiểm định các giải pháp mang tính chất thực nghiệm nhằm đưa ra được các phương án quản lý tối ưu về bảo trợ xã hội cho các đối tượng và xã hội. Bởi vì, ((mọi chủ trương, chính sách đều phải lấy dân làm gốc..., chính sách của Đảng phải xuất phát từ lợi ích, nguyện vọng và trình độ của dân. Đánh giá chính sách của chúng ta đúng hay sai, tốt hay xấu là phải nhìn ở đa số quần chúng nhân dân có phần khởi, đồng tình, hăng hái thực hiện hay không)) (2).

Từ xem xét về mặt lý luận và sự tiếp cận xác thực các vấn đề thực tiễn của đời sống bảo trợ xã hội, từng bước chúng ta có thể xây dựng được một chuyên ngành xã hội học về bảo trợ xã hội. Đây là cấp độ xem xét về cơ cấu thành phần cấu trúc xã hội, về khu vực ảnh hưởng và biến đổi trong đời sống xã hội, nhằm dự báo và kế hoạch hóa hoạt động bảo trợ xã hội.

Tình hình kinh tế - xã hội nước ta đang có những vận động rất khó khăn và phức tạp. Việc xác định hiệu quả các chính sách xã hội về bảo trợ xã hội, tổ chức thực hiện nó đòi hỏi phải có các công trình nghiên cứu xã hội học từ nhỏ đến lớn, từ từng mặt đến tổng thể, không thể chỉ qua báo cáo gián đơn, cảm tính đã vội vàng kết luận các vấn đề về bảo trợ xã hội. Vì vậy, các địa phương cần tiến hành các cuộc điều tra xã hội về các vấn đề chính sách, chế độ,

tổ chức thực hiện, vai trò của cơ quan, nhân viên công tác bảo trợ xã hội, phong trào của quần chúng làm bảo trợ xã hội... Những cuộc điều tra đó là rất cần thiết để giúp cho các cấp ủy Đảng, chính quyền, các đoàn thể xã hội và cơ quan làm công tác bảo trợ xã hội – thương binh xã hội rút ra được các kết luận khoa học cho công tác quản lý bảo trợ xã hội.

Trong mấy năm trở lại đây, ngành thương binh và xã hội do thấy được vai trò, tác dụng của xã hội học trong hoạt động bảo trợ xã hội, cho nên đã đưa môn học này vào chương trình giảng dạy ở các lớp bồi dưỡng và đào tạo cán bộ nhân viên bảo trợ xã hội – thương binh và xã hội. Trung tâm nghiên cứu của Bộ Lao động – thương binh và xã hội đã xây dựng những chương trình điều tra về quỹ bảo trợ xã hội, người về hưu, thương binh... Sở thương binh và xã hội tỉnh Thái Bình đã có những điều tra về đời sống của các đối tượng ở khu vực nông thôn... Trường cán bộ Thương binh và xã hội đã cho học sinh trung học bảo trợ xã hội tiến hành điều tra về hiệu quả của trợ cấp cho người về hưu, thương binh, gia đình liệt sĩ trong các dịp thực tập tốt nghiệp.

Công tác thương binh xã hội là công tác đối với các nhóm xã hội và quần thể xã hội cho nên kiến thức cơ sở cho ngành được xác định là xã hội học. Do đó, Bộ Đại học và Trung học chuyên nghiệp. Bộ Lao động – Thương binh và xã hội đã thống nhất cần phải mở các lớp xã hội học với bảo trợ xã hội hệ đại học. Chủ trương này đã được Viện Xã hội học thuộc Ủy ban Khoa học xã hội Việt Nam hoan nghênh và ủng hộ. Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội và Trường cán bộ Thương binh và xã hội đã phối hợp triển khai mở các lớp này trong trường Đại học Trương Đại học Tổng hợp Hà Nội từ năm 1987 trở đi. Đó là bước phát triển mới của phương hướng đào tạo cán bộ và cách tiếp cận giải quyết các vấn đề về bảo trợ xã hội – thương binh xã hội của nước ta.